

UDK 343(474.3)(094)

U.Krastiņš, V.Liholaja. KRIMINĀLLIKUMA KOMENTĀRI.
Otrā daļa (IX–XVII nodaļa). Trešais papildinātais izdevums.
Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2022, 621 lpp.

© Uldis Krastiņš, 2022

© Valentija Liholaja, 2022

© Marina Selunska, mākslinieciskais noformējums, 2022

© Tiesu namu aģentūra, makets, 2022

Izdevējs: Tiesu namu aģentūra
Baldones iela 1 B, Rīga, LV-1007
tnagramatas.tna.lv

Tiražētājs: SIA "Jelgavas tipogrāfija"

ISBN 978-9934-508-96-7

Satura rādītājs

Par autoriem	12
Priekšvārds	16
Izmantotie saīsinājumi	17

KRIMINĀLLIKUMA KOMENTĀRI. OTRĀ DAĻA (IX–XVII nodaļa)

SEVIŠKĀ DAĻA	19
--------------------	----

IX nodaļa	Noziegumi pret cilvēci, mieru, kara noziegumi, genocīds	19
71.pants.	Genocīds	19
71. ¹ pants.	Aicinājums uz genocīdu	23
71. ² pants.	Noziegumi pret cilvēci	24
72.pants.	Noziegumi pret mieru	27
73.pants.	Masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošana, glabāšana, pārvietošana, lietošana un izplatīšana	29
73. ¹ pants.	Masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanas, glabāšanas, pārvietošanas, lietošanas un izplatīšanas finansēšana	32
74.pants.	Kara noziegumi	34
74. ¹ pants.	Genocīda, nozieguma pret cilvēci, nozieguma pret mieru un kara nozieguma attaisnošana	38
75.pants.	Varmācība pret iedzīvotājiem karadarbības rajonā	41
76.pants.	Marodēšana	42
77.pants.	Aicinājums uz agresīvu karu	43
77. ¹ pants.	Prettiesiska piedalīšanās bruņotā konfliktā	44
77. ² pants.	Bruņota konflikta finansēšana	49
77. ³ pants.	Vervēšana, apmācīšana un nosūtīšana bruņotam konfliktam	50
78.pants.	Nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana	51
79.pants.	Kultūras un nacionālā mantojuma iznīcināšana	60
IX¹ nodaļa	Noziegumi, kas saistīti ar terorismu	63
79. ¹ pants.	Terorisms	63
79. ² pants.	Terorisma finansēšana	67
79. ³ pants.	Teroristu grupa	69

79. ⁴ pants.	Personas vervēšana, apmācīšana un apmācīšanās terorismam	71
79. ⁵ pants.	Ceļošana terorisma nolūkā	73
79. ⁶ pants.	Terorisma attaisnošana, aicinājums uz terorismu un terorisma draudi	74
X nodaļa	Noziegumi pret valsti	78
80.pants.	Pret Latvijas Republiku vērsta darbība	78
80. ¹ pants.	Apvienošanās organizētā grupā ar mērķi veikt pret Latvijas Republiku vērstu darbību	82
81.pants.	Pret Latvijas Republiku vērsts aicinājums	83
81. ¹ pants.	Palīdzība ārvalstij pret Latvijas Republiku vērsta darbībā.....	85
82.pants.	Aicinājums likvidēt Latvijas Republikas valstisko neatkarību (<i>izslēgts</i>)	87
83.pants.	Aicinājums graut Latvijas Republikas teritoriālo vienotību (<i>izslēgts</i>)	87
84.pants.	Starptautisko organizāciju un Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšana	87
85.pants.	Spiegošana	90
86.pants.	Latvijas Republikas Valsts prezidenta, Saeimas deputāta, Ministru kabineta locekļa un citas valsts amatpersonas dzīvības vai veselības apdraudējums	95
87.pants.	Ārvalsts pārstāvju dzīvības un veselības apdraudējums	97
88.pants.	Terorisms (<i>izslēgts</i>)	99
88. ¹ pants.	Terorisma finansēšana (<i>izslēgts</i>).....	99
88. ² pants.	Aicinājums uz terorismu un terorisma draudi (<i>izslēgts</i>)	99
88. ³ pants.	Personas vervēšana un apmācīšana terora aktu veikšanai (<i>izslēgts</i>)	99
89.pants.	Kaitniecība	99
89. ¹ pants.	Noziedzīga organizācija	101
90.pants.	Kavēšana realizēt vēlēšanu tiesības, tiesības piedalīties likuma ierosināšanā, tautas nobalsošanas ierosināšanā, tautas nobalsošanā un Eiropas pilsoņu iniciatīvas atbalstīšanā.....	104
91.pants.	Apzināti nepatiesu ziņu izplatīšana par deputāta kandidātu (<i>izslēgts</i>)	108

92.pants.	Parakstu vākšanas, vēlēšanu un tautas nobalsošanas dokumentu viltošana, nepareiza balsu saskaitīšana un aizklātas balsošanas pārkāpšana.....	108
93.pants.	Valsts simbolu zaimošana	110
94.pants.	Valsts noslēpuma apzināta izpaušana	111
95.pants.	Valsts noslēpuma izpaušana aiz neuzmanības.....	113
95. ¹ pants.	Dienests ārvalstī	114
XI nodaļa	Noziedzīgi nodarījumi pret dabas vidi.....	118
96.pants.	Zemes, tās dzīļu, ūdeņu un mežu apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumu pārkāpšana	118
97.pants.	Jūras dabas resursu izmantošanas noteikumu pārkāpšana.....	130
98.pants.	Radioaktīvo un ķīmisko vielu aprites drošības noteikumu pārkāpšana.....	133
98. ¹ pants.	Nelikumīgas darbības ar ozona slāni noārdošām vielām.....	139
99.pants.	Atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšana	140
100.pants.	Bīstamu vielu neatļauta apglabāšana ūdeņos un zemes dzīlēs	144
101.pants.	Jūras piesārņošana.....	145
102.pants.	Zemes, mežu un ūdeņu piesārņošana un piegružošana.....	149
103.pants.	Atmosfēras gaisa piesārņošana.....	155
104.pants.	Objektu ekspluatācija bez attīrīšanas būvēm.....	158
104. ¹ pants.	Iekārtu nelikumīga ekspluatācija.....	160
105.pants.	Pasākumu neveikšana dabas vides piesārņojuma likvidēšanai	161
106.pants.	Datu slēpšana par dabas vides piesārņojumu	163
107.pants.	Meža dedzināšana	165
108.pants.	Meža iznīcināšana un bojāšana aiz neuzmanības	168
109.pants.	Patvaļīga koku ciršana un bojāšana.....	172
110.pants.	Patvaļīga zvejošana un ūdensdzīvnieku iegūšana	182
111.pants.	Elektrozvejas ierīču nelikumīga izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, realizēšana, pārvadāšana un pārsūtīšana.....	205
112.pants.	Nelikumīgas medības.....	207
113.pants.	Spridzināšanas un citu darbu veikšana, pārkāpjot dzīvnieku aizsardzības noteikumus	219
114.pants.	Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju iznīcināšana un bojāšana.....	222

115.pants.	Īpaši aizsargājamo dzīvnieku un augu iznīcināšana un bojāšana.....	234
115. ¹ .pants.	Apdraudēto savvaļas dzīvnieku un augu sugu īpatņu tirdzniecības noteikumu pārkāpšana	241
XII nodaļa	Nonāvēšana.....	244
116.pants.	Slepkavība.....	244
117.pants.	Slepkavība pastipriņošos apstākļos	253
118.pants.	Slepkavība sevišķi pastipriņošos apstākļos	286
119.pants.	Jaundzimuša bērna slepkavība	296
120.pants.	Slepkavība, kas izdarīta stipra psihiska uzbudinājuma stāvoklī	299
121.pants.	Slepkavība, pārkāpjot nepieciešamās aizstāvēšanās robežas	304
122.pants.	Slepkavība, pārkāpjot personas aizturēšanas nosacījumus.....	310
123.pants.	Nonāvēšana aiz neuzmanības.....	312
124.pants.	Novešana līdz pašnāvībai	317
XIII nodaļa	Noziedzīgi nodarījumi pret personas veselību.....	321
125.pants.	Tīšs smags miesas bojājums.....	321
126.pants.	Tīšs vidēja smaguma miesas bojājums.....	341
127.pants.	Tīšs miesas bojājums, kas nodarīts stipra psihiska uzbudinājuma stāvoklī	345
128.pants.	Tīša miesas bojājuma nodarīšana, pārkāpjot nepieciešamās aizstāvēšanās robežas	348
129.pants.	Tīša miesas bojājuma nodarīšana, pārkāpjot personas aizturēšanas nosacījumus	353
130.pants.	Tīšs viegls miesas bojājums	355
130. ¹ .pants.	Spīdzināšana.....	358
131.pants.	Miesas bojājums aiz neuzmanības	359
132.pants.	Draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu	361
132. ¹ .pants.	Vajāšana	366
133.pants.	Inficēšana ar cilvēka imūndeficīta un B un C hepatīta vīrusu	368
133. ¹ .pants.	Inficēšana ar bīstamu infekcijas slimības izraisītāju	370
134.pants.	Inficēšana ar seksuāli transmisīvas slimības izraisītāju.....	372
135.pants.	Aborta neatļauta izdarīšana	374

136.pants.	Piespiešana izdarīt abortu.....	378
137.pants.	Neatļauta ārstniecība	379
138.pants.	Ārstniecības personas profesionālo pienākumu nepienācīga pildīšana	381
139.pants.	Cilvēka audu un orgānu nelikumīga izņemšana un izmantošana.....	384
139. ¹ pants.	Cilvēka audu un orgānu donora un recipienta vervēšana.....	389
140.pants.	Sanitāri higiēniskās un epidemioloģiskās drošības noteikumu pārkāpšana.....	391
141.pants.	Atstāšana bez palīdzības	393
142.pants.	Palīdzības nesniegšana jūrā cietušajiem.....	402
XIV nodaļa	Noziedzīgi nodarījumi pret personas pamattiesībām un pamatbrīvībām	404
143.pants.	Personas mājokļa neaizskaramības pārkāpšana.....	404
144.pants.	Korespondences un pa elektronisko sakaru tīkliem pārraidāmās informācijas noslēpuma pārkāpšana	408
145.pants.	Nelikumīgas darbības ar fiziskās personas datiem.....	412
146.pants.	Darba aizsardzības noteikumu pārkāpšana.....	419
147.pants.	Izgudrotāja un dizainera tiesību pārkāpšana	427
148.pants.	Autortiesību un blakustiesību pārkāpšana.....	431
149.pants.	Nelikumīgas darbības ar autortiesību un blakustiesību objektiem (<i>izslēgts</i>)	441
149. ¹ pants.	Diskriminācijas aizlieguma pārkāpšana	441
150.pants.	Sociālā naida un nesaticības izraisīšana	444
151.pants.	Reliģisku rituālu traucēšana (<i>izslēgts</i>).....	448
XV nodaļa	Noziedzīgi nodarījumi pret personas brīvību, godu un cieņu	449
152.pants.	Nelikumīga brīvības atņemšana	449
153.pants.	Personas nolaupīšana	455
154.pants.	Ķīlnieku sagrābšana	461
154. ¹ pants.	Cilvēku tirdzniecība	465
154. ² pants.	Cilvēku tirdzniecības jēdziens.....	476
155.pants.	Nelikumīga ievietošana psihiatriskajā slimnīcā	477
156.pants.	Goda aizskaršana (<i>izslēgts</i>)	479
157.pants.	Neslavas celšana	479
158.pants.	Goda aizskaršana un neslavas celšana masu saziņas līdzeklī (<i>izslēgts</i>)	484

XVI nodaļa	Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību	485
159.pants.	Izvarošana	485
160.pants.	Seksuāla vardarbība	490
161.pants.	Seksuāla rakstura darbības ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu	497
162.pants.	Pavešana netiklībā.....	498
162. ¹ pants.	Pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās.....	501
163.pants.	Prostitūciju ierobežojošo noteikumu pārkāpšana (<i>izslēgts</i>)	503
163. ¹ pants.	Bordeļa izveidošana, uzturēšana, vadīšana un finansēšana	504
164.pants.	Personas iesaistīšana prostitūcijā un prostitūcijas izmantošana.....	506
165.pants.	Sutenerisms	511
165. ¹ pants.	Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai	517
165. ² pants.	Nosūtīšana uz ārvalsti (<i>izslēgts</i>)	521
166.pants.	Pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprītes noteikumu pārkāpšana.....	521
XVII nodaļa	Noziedzīgi nodarījumi pret ģimeni un nepilngadīgajiem.....	531
167.pants.	Bērna samainīšana.....	531
168.pants.	Nolēmumu par aizgādības, aprūpes un saskarsmes tiesībām ar bērnu nepildīšana	532
168. ¹ pants.	Nolēmuma par aizsardzību pret vardarbību nepildīšana	536
169.pants.	Adopcijas noslēpuma izpaušana.....	540
169. ¹ pants.	Nelikumīgas darbības adopcijas kārtošānā.....	541
170.pants.	Izvairīšanās no uzturēšanas	544
171.pants.	Aizbildņa tiesību ļaunprātīga izmantošana.....	547
172.pants.	Nepilngadīgā iesaistīšana noziedzīgā nodarījumā.....	548
173.pants.	Nepilngadīgā novešana līdz dzērums stāvoklim, iesaistīšana nemedicīniskā ārstniecības un citu līdzekļu lietošanā, kas izraisa apreibumu	551
174.pants.	Cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo	552

Izmantotie avoti	561
1. Literatūra.....	561
2. Tiesību akti.....	562
3. Judikatūra un tiesu prakse.....	587
4. Citi avoti.....	603
Likums "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" (<i>Izvilums</i>)	605
Latvijas Republikas Valdības noteikto minimālo mēnešalgu apmērs	621

Par autoriem

Foto: T. Grinbergs

Uldis Krastiņš dzimis 1933.gada 8.februārī Madonas apriņķa Ļaudonas pagastā. 1952.gadā pēc Zasas vidusskolas beigšanas uzsācis studijas Latvijas Valsts universitātes Ekonomikas un juridiskās fakultātes Tiesību zinātņu nodaļā.

Pēc jurista kvalifikācijas iegūšanas U.Krastiņš 1957.gadā ievēlēts par Saldus rajona tiesnesi un iecelts par šīs tiesas priekšsēdētāju. Šajos amatos U.Krastiņš nostrādājis līdz 1962.gadam. 1963.gadā ievēlēts par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Kriminālietu tiesas kolēģijas tiesnesi un šajā amatā nostrādājis līdz 1985.gada janvārim, kad pārgājis pilnas slodzes darbā uz Latvijas Valsts universitātes Juridisko fakultāti, sākumā vecākā pasniedzēja, vēlāk docenta un Krimināltiesību, kriminālprocesa un kriminālistikas

katedras (vēlāk pārdēvēta par Krimināltiesisko zinātņu katedru) vadītāja amatā un šajā amatā nostrādājis līdz 2006.gadam.

1973.gadā U.Krastiņš iestājies Latvijas Valsts universitātes neklātienas aspirantūrā un pabeidzis to 1977.gadā ar izstrādātu juridisko zinātņu kandidāta disertāciju par tēmu "Latvijas PSR dabas krimināltiesiskā aizsardzība", kuru aizstāvējis M.V.Lomonosova Maskavas Valsts universitātē, iegūstot juridisko zinātņu kandidāta zinātnisko grādu, kas 1992.gada 3.novembrī tika pielīdzināts Latvijas tiesību zinātņu doktora grādam. 1995.gada 7.februārī U.Krastiņš ieguvis tiesību zinātņu habilitētā doktora zinātnisko grādu par habilitācijas darbu "Ekoloģisko noziegumu kvalifikācijas problēmas".

Pedagoģiskā darba stāžs Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē U.Krastiņam ir kopš 1978.gada: sākumā stundu pasniedzējs, tad nepilnā slodzē, bet kopš 1985.gada maija pilnā slodzē. 1997.gadā U.Krastiņš ievēlēts par profesoru un šajā amatā strādā joprojām. Ar Latvijas Universitātes Senāta 2019.gada 25.marta lēmumu U.Krastiņam piešķirts emeritētā profesora goda nosaukums.

Studentiem pasniedzamo mācību priekšmetu sarakstā ir bijušas tādas disciplīnas kā Dabas tiesiskā aizsardzība, Noziegumu kvalifikācijas problēmas, Salīdzināmās krimināltiesības, Kriminālprocess, bet nu jau daudzus gadus – Krimināltiesības (Vispārīgā un Sevišķā daļa). U.Krastiņa zinātniskā darbība saistīta ar dabas krimināltiesiskās aizsardzības jautājumiem, ar noziedzīga nodarījuma sastāva, īpaši ar vainas problēmām krimināltiesībās, ar juridisko personu atbildības un mantisko nodarījumu kvalifikācijas jautājumiem. U.Krastiņš ir Krimināltiesību mācību grāmatu, Krimināllikuma komentāru četru izdevumu līdzautors, sarakstījis vairākas monogrāfijas, ir daudzu zinātnisko publikāciju un zinātniski populāru rakstu autors. Dažāda rakstura publikāciju kopējais skaits pārsniedz trīs simtus. U.Krastiņš ar referātiem piedalījies daudzās zinātniskās konferencēs Latvijā un ārpus tās robežām. Kopš 1991.gada līdz pat Krimināllikuma pieņemšanai Saeimā U.Krastiņš strādājis Krimināllikuma projekta izstrādes darba grupā un turpina darboties Tieslietu ministrijas pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā, kur notiek Krimināllikuma grozījumu projektu izvērtēšana.

Foto: Boriss Koļesņikovs, JV

Profesore Dr.iur. Valentija Liholaja dzimusi 1942.gada 24.augustā Skaistas pagastā. 1967.gadā absolvējusi Latvijas Valsts universitātes Juridisko fakultāti. Vēl būdama pēdējā kursa studente, V.Liholaja tika uzaicināta strādāt prokuratūrā, kur septiņus gadus tagadējās Latgales priekšpilsētas (toreiz Rīgas pilsētas Maskavas rajona) prokurora palīga amatā veikusi uzraudzību pār krimināllietu izskatīšanu tiesā un pildījusi prokurora vietnieka pienākumus. No 1973.gada līdz 1985.gadam V.Liholaja vadījusi Tieslietu ministrijas Tautas saimniecības tiesiskā darba un advokatūras daļu. Paralēli praktiskajam darbam V.Liholaja lasījusi arī lekcijas Latvijas Universitātes studentiem, bet kopš 1985.gada tas ir V.Liholajas pamatdarbs, docējot krimināltiesības un noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijas aktuālos jautājumus. Bijusi zinātniskā vadītāja 10 doktorantiem, kuri sekmīgi aizstāvējuši savus promocijas darbus. 2002.gadā ievēlēta par Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesori. V.Liholajas zinātniskā darbība galvenokārt saistīta ar personas krimināltiesiskās aizsardzības jautājumiem, noziedzīgu nodarījumu pret vispārējo

drošību, sabiedrisko kārtību un satiksmes drošību kvalifikācijas problemātiku, krimināltiesību normu praktiskās piemērošanas izpēti. V.Liholaja ir mācību grāmatu krimināltiesībās un Krimināllikuma komentāru trijos izdevumos līdzautore, vairāku monogrāfiju, kā arī daudzu citu juridisku publikāciju autore.

Priekšvārds

Turpinot Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedras docētāju sagatavoto Krimināllikuma komentāru atkārtotu izdošanu, tiek laista klajā komentāru otrā daļa, kas satur Krimināllikuma Sevišķās daļas IX–XVII nodaļā ietverto normu analīzi un komentārus.

Tādējādi lasītājiem – studentiem, praktiskajiem darbiniekiem un visiem citiem interesentiem par krimināltiesību jautājumiem – tiek piedāvāts šis komentāru daļas autoru juridisko zinātņu doktoru profesoru Ulda Krastiņa un Valentijas Liholajas komentāri par šādu krimināltiesību normu saturu, pamatsastāva un kvalificēto sastāvu pazīmju izpratni un piemērošanu praksē: noziegumi pret cilvēci, mieru, kara noziegumi un genocīds; noziegumi, kas saistīti ar terorismu; noziegumi pret valsti; noziedzīgi nodarījumi pret dabas vidi; noziedzīgi nodarījumi pret personu, kas aptver nonāvēšanu, kaitējuma nodarīšanu veselībai, personas pamattiesību un pamatbrīvību apdraudējumu, noziedzīgus nodarījumus pret personas brīvību, godu un cieņu, noziedzīgus nodarījumus pret tikumību un dzimumnoziegumus, kā arī noziedzīgus nodarījumus pret ģimeni un nepilngadīgajiem.

Komentāri balstīti uz krimināltiesību teorijas atziņām, judikatūru un tiesu praksi. Komentējot starptautiskos un starptautiska rakstura noziegumus, kā, piemēram, noziegumi pret cilvēci, genocīds, cilvēku tirdzniecība u.c., analizēti arī attiecīgie starptautisko tiesību akti daļā par noziegumu sastāva elementiem un citiem ar krimināltiesību normu piemērošanu saistītiem jautājumiem. Ņemot vērā, ka daudzu komentējamo noziedzīgo nodarījumu dispozīcijas ir blanketas, šo krimināltiesību normu komentāros īpaša vērība veltīta attiecīgo likumu un Ministru kabineta noteikumu, kas reglamentē tos vai citus priekšrakstus, analīzei.

Krimināllikuma komentāru otrās daļas jaunajā izdevumā komentēti grozījumi un papildinājumi, kas izdarīti Krimināllikumā un uz blanketajām krimināltiesību normām attiecināmajos tiesību aktos, kas izdarīti kopš otrā papildinātā izdevuma iznākšanas 2018.gadā, kā arī papildināti iepriekšējie komentāri virknei krimināltiesību normu, izmantojot jaunākās krimināltiesību doktrīnas un judikatūras atziņas, kā arī Krimināllikuma normu piemērošanas praksi.

Dr.iur. **Valentija Liholaja**